

dat de beginselen der door hem het eerst aanbevolen „Reizkörpertherapie” overeenkomen met die der homoeopathie, hetgeen MEYER tegenspreekt. Ook de regel van ARNDT-SCHULZ wordt door hem besproken en misleidend genoemd. Practisch kan zij bij de behandeling met geneesmiddelen in zooverre van nut zijn, dat zij ons hierbij een gedragsregel voorhoudt, die overal in het leven van toepassing is: niet overdrijven!

RIETSCHEL stelt de vraag, of wij tegenover de homoeopathie dezelfde houding moeten aannemen als BIER, en ontkent dit. Hij zegt, dat BIER had kunnen en moeten voorzien, welk gebruik van zijn uitingen zou worden gemaakt: de beteekenis van zijn naam heeft gemaakt, dat op zijn mededeelingen beslag kon worden gelegd door lieden, die voor zich daaruit munt slaan en de geneeskunst ermede omlaag halen.

Het boekje heeft, als beknopt overzicht, waarde voor de velen, die niet in de gelegenheid zijn, grootere verhandelingen over het onderwerp te lezen.

H. PINKHOF.

Die Chirurgie. Eine zusammenfassende Darstellung der allgemeinen und speziellen Chirurgie unter Mitarbeit hervorragender Fachmänner herausgegeben von Prof. Dr. M. KIRCHNER und Prof. Dr. O. NORDMANN. Lieferung 3, VI. Bd., bldz. 1—228. 60 afbeeldingen, 10 gekleurde platen. URBAN und SCHWARZENBERG. Wien 1925. Prijs 12 mark.

In deze derde aflevering behandelt HELLER de chirurgie van lever en galwegen. Het zal altijd eenigszins moeilijk blijven een werk over lever- en galwegen-chirurgie te schrijven, dat, wat rijkdom van inhoud, casuïstiek, beschrijving ook van de kleinste bijzonderheden, vooral wat de rijke illustratie betreft, het klassieke werk van KEHR kan evenaren. Op één punt zou zoo'n werk met den bijbel der galsteenchirurgie kunnen wedijveren n.l. op het punt van objectiviteit ten opzichte van andere opvattingen. Het werk van KEHR heeft wel een zeer subjectief karakter en is door de vele herhalingen en den schoolmeesterachtigen toon voor velen niet te genieten. Hier een behandeling van het steenlijden en het overige leverlijden in 160 bladzijden, daar 2 dikke deelen; hier een voor een Duitscher lovenswaardige bondigheid, daar een profetische welsprekendheid. Het is een genoegen deze korte samenvatting te lezen. De schrijver heeft o. a. de ervaringen door een z.g.n. „Sammelforschung” in de laatste 5 jaren in 58 Deutsche klinieken aan zijn hoofdstuk ten grondslag gelegd.

De opvattingen over pathogenese en operatieve aanwijzingen wijken hier en daar nogal af van hetgeen KEHR leert. Het is trouwens kenmerkend voor de galsteenliteratuur van de laatste jaren, dat veel van hetgeen door de jaren heen als beproefd heeft gegolden, nu aan een herziening wordt onderworpen. Ik noem slechts de sluiting van den buik zonder drainage, de behandeling van de acute cholecystitis, vraagstukken die den heilkundige zoowel als den algemeenen practicus belang moeten inboezemen.

RIESE beschrijft de chirurgische pancreas-aandoeningen. Ook dit deel is de lezing ten zeerste waard. Na een beschrijving van de anatomie en physiologie een korte verhandeling over de functioneele diagnostiek, voor zoover die voor den chirurg van belang is. De schrijver is er m.i. goed ingeslaagd de verschillende acute pancreasaandoeningen, de haemorrhagie, de acute pancreatitis, de vetnecrose en de overgangen te onderscheiden. Hij wijst terecht op de verwarring, die hier in de nomenclatuur heerscht. De pathologische anatomie krijgt ook haar deel.

Gewezen wordt op het verschil in de opvattingen omtrent de behandeling van de acute pancreatitis. RIESE blijkt geen aanhanger van cholecystectomie en choledochus-drainage als onderdeel van de behandeling. Dit punt zal voorloopig nog wel onbeslist blijven. Dit hoofdstuk eindigt evenals het andere met een tamelijk uitvoerige literatuuropgave.

D. E. SCHOUTEN.

Nervieuze angsttoestanden en hun behandeling. Geautoriseerde bewerking voor artsen en psychologen naar de vierde Deutsche uitgave door H. A. E. VAN DISHOECK en R. LE COULTRE, artsen. Leidsche uitgeversmaatschappij. Leiden, 1925. Prijs: geb. f 10.80, ingen. f 9.—

Reeds verschillende Deutsche uitgaven van dit werk mocht ik voor het *Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde* aankondigen. Het boek is vrijwel overal bekend en m.i. een van de beste, zoo niet het beste werk van STEKEL.

Aangezien de vertalers aangeven, dat de bewerking is voor *artsen en psychologen* (wat de Deutsche uitgave *niet* doet), is het mij niet recht duidelijk, waarom zij die vertaling het licht deden zien, nu er immers reeds 4 Deutsche uitgaven bestaan. De veranderingen, die zij aanbrachten in den tekst, zijn zóó onbelangrijk, dat daarin geen voldoende rechtvaardiging kan gelegen zijn. Omtrent het woord parathie bijv. schijnen de vertalers het met collega STEKEL niet geheel eens te zijn. Soms veranderen zij het in neurose, doch verbeteren dat later weer, ten deele, in een erratum.

In hun inleiding wijzen zij op de belangrijkheid der psychoanalyse en meenen daartoe voor de inzichten van STEKEL te moeten opkomen. De kritische, eenigszins georiënteerde, lezer voelt nu wel, dat wij bij STEKEL met een persoonlijke, veelal afwijkende, zoo niet contrasteerende waardeering van de oorspronkelijke psychoanalyse van FREUD te doen hebben. Trouwens STEKEL zelf steekt dat niet onder stoelen of banken. De groote massa (want STEKEL is althans in Nederland „in de mode”) echter meent hier te leeren kennen wat eigenlijk psychoanalyse is en daarvoor mag toch wel eens gewaarschuwd worden.

Doch laten wij dit alles terzijde. Hoe wij ook de behandelingswijze en de opvattingen van STEKEL mogen beschouwen, in dit boek is toch veel wetenswaardigs te vinden. Inderdaad, zooals de vertalers zeggen, minder wetenschap dan wel menselijk inzicht.

Van beteekenis blijft, dat STEKEL den psychologischen opbouw